

Жоба туралы қысқаша ақпарат

Жоба аты	«Геосаяси сын-қатерлер мен өңірлік тұрақсыздық жағдайында Қазақстанның сыртқы саясатын нығайту және тәуекелдерді басқару стратегиялары»
Жоба өзектілігі	Жобаның өзектілігі әлемдегі қалыптасқан геосаяси жағдайдан туындайды. Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев 2024 жылғы наурыз айында Атырауда өткен Ұлттық құрылтай отырысында сөйлеген сөзінде: «Халықаралық мәселелер мен оларды реттеу тәсілдері туралы бұрынғы түсініктер, соның ішінде қазіргі өңірлік құрылымдарды барлық экономикалық және саяси проблемаларды шешудің әмбебап құралы ретінде қарастыру бүгінгі күрделі әрі қайшылыққа толы дәуір жағдайында идеалистік, тіпті аңғал көрінеді. Бізге әлемдегі оқиғалар мен олардың Қазақстанның ұлттық мүдделеріне әсерін жан-жақты талдау қажет», – деп атап өтті. Дәл осы тұрғыда жоба тақырыбы ерекше маңызға ие, өйткені ол дәстүрлі шешім қабылдау тетіктері өзінің тиімділігін жоғалтып отырған геосаяси белгісіздік жағдайында Қазақстан Республикасының сыртқы саясатының тиімділігін талдауға бағытталған. Жоба пәнаралық сипатқа ие болып табылады және халықаралық қатынастар саласын, әлемдік экономика мәселелерін, сондай-ақ халықаралық құқықты біріктіреді.
Жоба мақсаты	Жобаның мақсаты: қазіргі қақтығыстар геосаясаты жағдайында Қазақстан Республикасының өңірлік тұрақтылықты қамтамасыз етудегі рөлін жан-жақты талдау негізінде мемлекеттің сыртқы саясатының ұзақ мерзімді тұрақтылығына қауіп төндіруі мүмкін тәуекелдерді тиімді басқару мүмкіндіктерін айқындау; аталған тәуекелдерді азайту және түзету бойынша нақты ұсынымдар әзірлеу, сондай-ақ Қазақстанның тәуелсіздігін нығайтудағы мүмкіндіктерін кеңейту; халықаралық аренадағы саяси және дипломатиялық ұстанымдарын күшейту; жаһандық геэкономикалық өзгерістер жағдайында елдің одан әрі экономикалық дамуына қажетті жағдайлар қалыптастыру.
Жоба міндеттері	- Қазақстан Республикасының сыртқы саясатын жаңа геосаяси жағдайларда зерттеудің теориялық-әдіснамалық тәсілін әзірлеу. Нәтижелілік өлшемдері ретінде ғылыми журналдарда жарияланған әдіснамалық әзірлемелер нәтижелері және конференцияларда жасалған баяндамалар қарастырылады; - Қазақстан мен тұтастай алғанда Орталық Азия өңірі айналасындағы геосаяси өзгерістерді талдау арқылы өңірлік және жаһандық қақтығыстардың Қазақстан Республикасының сыртқы саясатына әсерін бағалау. Бұл міндеттің нәтижелілігі талданған қақтығыстар саны, жиналған деректер көлемі, сондай-ақ сыртқы саясатқа ықпал ету бойынша ұсыныстар мен сценарийлер арқылы өлшенеді; - Қазақстанның өңірлік және жаһандық қақтығыстар мен халықаралық саясаттағы өзгерістер жағдайында тап болатын геосаяси тәуекелдерін айқындау, сыртқы саясаттағы осал тұстарды барынша азайту мақсатында. Нәтижелілік анықталған және жіктелген тәуекелдер саны,

	сондай-ақ ұсынылған шаралардың тиімділігін бағалау арқылы өлшенеді. - Қазақстан үшін жаһандық өзгерістерді талдау, жаңа жағдайларда елдің бейімделуі мен экономикалық дамуы үшін экономикалық тәуекелдер мен мүмкіндіктерді айқындау. Осы міндеттің нәтижелілігі ретінде зерттелген экономикалық көрсеткіштердің (ЖІӨ, инвестициялар, экспорт/импорт, жұмыспен қамту және т.б.) саны мен тереңдігі, сондай-ақ экономиканы әртараптандыру және оның сыртқы күйзелістерге төзімділігін арттыру бойынша ұсыныстардың сапасы қарастырылады; - Қазақстанның экономикалық тәуелсіздігін нығайту бойынша ұсыныстар әзірлеу, соның ішінде шетелдік инвестициялар мен технологияларды тарту, инфрақұрылымдық жобаларға және халықаралық экономикалық бастамаларға қатысу мүмкіндіктерін пайдалану, сондай-ақ энергия ресурстары экспортына тәуелділікті төмендету мақсатында экономиканы әртараптандыру. Бұл міндеттің нәтижелілігі әзірленген ұсынымдар саны және олардың осы саладағы сарапшылар тарапынан бағалануы арқылы өлшенеді; - Қазақстанның ұлттық, өңірлік және халықаралық деңгейлердегі қауіпсіздікті нығайту саясатын, халықаралық ұйымдар мен интеграциялық бірлестіктерге қатысуын, сондай-ақ бітімгершілік және дипломатиялық үдерістердегі рөлін зерттеу. Осы саясаттың тиімділігі өңірлік тұрақтылық пен қауіпсіздікті қамтамасыз етуге қосқан үлесін сандық және сапалық талдау арқылы бағаланады; - Өңірлік және жаһандық сын-қатерлерді талдау, оларға Қазақстанның жауап беру қабілетін бағалау арқылы сыртқы саясаттың тұрақтылығын күшейту және сыртқы факторлардың теріс әсерін азайту бойынша ұсынымдар әзірлеу. Бұл міндеттің нәтижелілігі ұсынылған бейімделу стратегияларының саны, Қазақстанның қазіргі және болжамды тұрақтылығын бағалау, сондай-ақ осы сын-қатерлерге жауап ретінде саясаттағы өзгерістер арқылы өлшенеді; - Көпвекторлы сыртқы саясаттың тиімділігіне кеңейтілген талдау жүргізу, оның қазіргі геосаяси сын-қатерлерге (өңірлік қақтығыстар, халықаралық одақтардың өзгеруі, экономикалық күйзелістер) қаншалықты сәйкес келетінін айқындау мақсатында. Бұл міндеттің нәтижелілігі жоғары рейтингті журналдардағы жарияланымдар мен олардың дәйексөзделу деңгейі, халықаралық конференцияларға қатысу, сондай-ақ Қазақстан Республикасының сыртқы саяси құрылымдары үшін ұсынымдар әзірлеу арқылы бағаланады; - Қазақстанның халықаралық және өңірлік ұйымдардағы қызметін зерттеу және өз мүшелігін ұлттық мүдделерді ілгерілету және өңірлік тұрақтылықты нығайту үшін пайдалану тиімділігін бағалау. Өлшем ретінде әзірленген ұсынымдар саны, қауіпсіздік мәселелеріне қатысты қол қойылған халықаралық келісімдердің саны мен сапасы, сондай-ақ Қазақстанның бейбітшілік үдерістеріне қатысу деңгейі алынады. - Қазақстанның тұрақты әрі тәуелсіз актор ретіндегі халықаралық имиджін нығайту бойынша ұсынымдар әзірлеу. Нәтижелілік өлшемі ретінде Қазақстанның
--	--

	имиджін жақсартуға бағытталған ұсынылған стратегиялар саны, сондай-ақ олардың халықаралық рейтингтерге және елдің халықаралық ұйымдар мен шетелдік серіктестер арасындағы қабылдануына ықтимал әсерін бағалау қарастырылады; - Халықаралық ахуалды мониторингтеу және сыртқы саясаттың өзгермелі жаһандық жағдайларға жедел бейімделу тетігін қалыптастыру. Ұсынылған әдіснаманы және жоба нәтижелерін кейінгі кезеңде қолдану мүмкіндігі ұсынылған шаралардың тиімділігі мен тұрақтылығын бағалаудың негізгі көрсеткіші ретінде қарастырылады.
Күтілетін және қол жеткізілген нәтижелер	Жаңа геосаясат жағдайында ҚР сыртқы саясатын зерттеуге теориялық-әдіснамалық тәсіл әзірлеу - Ғылыми әдебиетке жүргізілген талдау теориялық сипаттағы негізгі бағыттарды анықтауға мүмкіндік берді. Тәуекелдерді қабылдау тұжырымдамасы мемлекетаралық қатынастарды дамытудағы әртүрлі тәуекелдер түрлеріне назар аударады, оларды қауіп-қатерлерге, белгісіздіктерге және мүмкіндіктерге жіктейді, бұл жанжалдарды реттеу процестеріне әсер етеді. Келесі бағыт – оларды басқару тетіктерін әзірлеу арқылы тәуекелдерді азайтуға мүмкіндік беретін мониторинг және басқару стратегиясы; Қазақстанның және жалпы Орталық Азия аймағының төңірегіндегі геосаяси өзгерістерге талдау жасау, осы арқылы аймақтық және жаһандық жанжалдардың ҚР сыртқы саясатына ықпалын бағалау - Осы міндетті орындау аясында талдау жүргізілді және Орталық Азияның құрылымданбаған қауіпсіздік аймағы екендігі анықталды. Оған бір жағынан Орталық Азия елдерінің, екінші жағынан Ресей, Қытай, АҚШ, ЕО, Түркия және мұсылман әлемі елдерінің әсерінен туындайтын аймақтық және жаһандық деңгейдегі динамикалар ықпал етеді. Маңызды факторлар – Орталық Азия мемлекеттерінің әлсіздігі, аймақтан тыс күштердің аймақтық динамикаға тартылуы, трансұлттық, үкіметтік емес акторлардың қызметі. ОА-ның әлсіз өңірленуі (регионализациясы) – аймақтық қауіпсіздік үшін сын-қатер. Бірінші кезектегі міндеттердің бірі ретінде егеменді мемлекеттердің ұлттық мүдделерін жалпы өңірлік интеграциялық қажеттіліктермен үйлесімді түрде ұштастыратын Орталық Азия елдері арасындағы ынтымақтастықтың оңтайлы нысандары мен әдістерін іздеу және іске асыру болып табылады; Шетелдік ұжымдық монографияда тараулар жазу - Зерттеу тобының мүшелері жоба тақырыбы бойынша шетелдік ұжымдық монографияда 4 тарау жариялады: «The Logistics and Geo-Politics of Connectivity Diplomacy in Eurasia: the South-Corridor. IV»/ Edited by Kuralay Baizakova - Pierre Chabal. EMS Editions, 2025. ISBN 978-2-38630-280-0: Kuralay Baizakova. Central Asia as Link-territory. P. 54-60; Fatima Kukeyeva. The Southern Corridor as a factor in Geopolitics. P. 154-161; Zhulduz Baizakova. Pipeline Geopolitics in Central Asia: Regional Perspectives. P.98-104; Saniya Nurdavletova. Development of Transport Corridors in Central Asia: New Regional Initiatives in Logistics and Transit spheres. P. 105-113. 2026 жылы шетелдік монографияда жобаның ЖТН көрсетілген 3 тарау жарияланды: Nurdavletova S. History of Diplomatic Relations and Political Cooperation between

	Kazakhstan and India // INDIA–KAZAKHSTAN. Partnership in a Changing Geopolitical Order. – New Delhi, 2026. – P.107-118. ISBN 978-81-997728-4-7; Baizakova K. India and Kazakhstan's Approaches to Nuclear Non-Proliferation Issues // INDIA–KAZAKHSTAN. Partnership in a Changing Geopolitical Order. – New Delhi, 2026. – P.187- 200. ISBN 978-81-997728-4-7; Baizakova K. Opportunities for Cooperation between India and Kazakhstan in Combating International Terrorism // INDIA–KAZAKHSTAN. Partnership in a Changing Geopolitical Order. – New Delhi, 2026. – P.201-220. ISBN 978-81-997728-4-7; ҚР сыртқы саясатындағы осалдықтарды азайту мақсатында Қазақстанның аймақтық және жаһандық қақтығыстар мен халықаралық саясаттағы өзгерістер жағдайында кездесетін геосаяси тәуекелдерді сәйкестендіруді жүргізу - Осы міндетті орындау аясында мынадай тәуекелдер анықталды және ҚР сыртқы саясатының тұрақтылығын нығайту жөніндегі шаралар ұсынылды. 1. Геосаяси тәуекелдердің жаһандық және аймақтық контексі.. 2. Негізгі геосаяси тәуекелдерді сәйкестендіру (идентификациялау): Санкциялық қысым және екінші реттік санкциялар қаупі; Ресейге логистикалық тәуелділік; Қытай ықпалының өсуі және геэкономикалық асимметрия қаупі; Орталық Азиядағы аймақтық тұрақсыздық; Әлемдік державалардың аймақтағы ықпал үшін бәсекелестігі; Энергетикалық ауысу (өтпелі кезең) және қазба ресурстардың рөлінің төмендеуі; Ақпараттық және киберқауіптер. 3. Қазақстан Республикасының сыртқы саясатындағы осал тұстарға талдау жүргізілді. 4. Геосаяси тәуекелдерді азайту және сыртқы саяси тұрақтылықты нығайту бағыттары: Логистикалық және сауда диверсификациясы; Көпвекторлы дипломатияны күшейту; Санкциялық комплаенс (сақтау) және қаржы жүйесін қорғау; Аймақтық кооперацияны нығайту; Экономиканы диверсификациялау және энергетикалық трансформация; Киберқауіпсіздік пен ақпараттық егемендікті дамыту; Қазақстан үшін жаһандық өзгерістерді талдау, жаңа жағдайларда елдің бейімделуі мен экономикалық дамуы үшін экономикалық тәуекелдер мен мүмкіндіктерді анықтау - Осы міндетке қол жеткізу мақсатында мынадай экономикалық тәуекелдер анықталды: Геоэкономикалық фрагментация және сыртқы сауда позициясы үшін тәуекелдер; Бәсекеге қабілетті геэкономикалық блоктардың қалыптасуы, санкциялық режимдердің және протекционизмнің күшеюі; Ұзақ мерзімді экономикалық тәуекел ретінде жаһандық энергетикалық ауысу (өтпелі кезең); Логистикалық дәліздердің қайта құрылуы және транзиттік тәуекелдер; Шикізатқа тәуелділік және фискалдық-бағамдық осалдық; Логистикалық және геэкономикалық тәуекелдер; Климаттық және көміртектік тәуекелдер (СВАМ және жасыл күн тәртібі).
Зерттеу тобы мүшелерінің аты-жөні, идентификаторлары (Scopus Author ID, Researcher ID, ORCID, бар болса) және	Байзакова К.И., h-index (Scopus): 4, ResearcherID: N-4512-2014. , ORCID ID-https://orcid.org/ 0000-0003-3016-4113. Scopus author ID: 57224272716 Кукеева Ф.Т., h-index (Scopus): 3 ResearcherID N-4317-2014 Research gate - https://www.researchgate.net

сәйкес профильдерге сілтемелер	/profile/Fatima_Kukeyeva Academia. edu- https://kaznu.academia.edu/FatimaKukeyeva ORCID - https://orcid.org/0000-0003-4570-5680; Scopus author ID:55858882700 Байзакова Ж.И., h-index (Scopus): 1. ORCID: https://orcid.org/0000-0001-7300-5425. Scopus Author ID: 57211502966 Нурдаuletova C.M. h-index (Scopus): 2, ResearcherID: GZA- 5631-2022, ORCID ID 0000-0003-1826-7398. Scopus author ID: 57203994578 Ануаш Ж.Д. Research ID: rid90444 anuash.zhiger Байсалбек О.А. ORCID number: 0009-0000-2365-219X
Қолдану	
Приоритет в сравнении с реальными аналогами	Жобаның идеяларының қолданыстағы зерттеулерден түбегейлі айырмашылығы: Жобаның қолданыстағы зерттеулерден негізгі айырмашылығы оның өзектілігі мен практикалық маңыздылығының үйлесімінде жатыр, бұл жаңа тәсілдер мен Қазақстан Республикасының сыртқы саясатына қатысты заманауи нақты мәселелерді шешуге бағытталған жаңашыл шешімдерге негізделген. Жоба тақырыбы жаңа геосаяси шындықтар жағдайында Қазақстан Республикасының сыртқы саясатын талдаудағы жаңаторлық тәсілімен ерекшеленеді. Жоба аясында стратегиялық тұрғыдан осал, сонымен қатар әлемдік жетекші акторлардың мүдделері тоғысқан мемлекет ретінде Қазақстанның сыртқы саясатын зерттеудің жаңа әдіснамасы әзірленеді. Отандық зерттеулердің басым бөлігінен айырмашылығы – ұсынылып отырған әдіснаманы ұқсас тақырыптарды зерттеу барысында қайта қолдануға болады, бұл оның ғылыми негізділігі мен дәйектілігін айқындайды. Осы әдіснама негізінде Қазақстан үшін геосаяси және геоэкономикалық тәуекелдер анықталып, жан-жақты талданады. Жобаның басты артықшылығы – оның практикалық бағыттылығында, яғни қазіргі геосаяси жағдайларды ескере отырып, тәуекелдерді басқару тетіктері мен нақты ұсынымдарды әзірлеуге бағытталуында. Бұл ұсынымдар жаһандық белгісіздік жағдайында мемлекеттің сыртқы саясатының тұрақтылығын арттыруға бағытталған. Маңызды аспектілердің бірі – ұсынылатын шешімдерді жергілікті контекстке бейімдеу болып табылады, өйткені бұл фактор шетелдік зерттеулерде әрдайым ескеріле бермейді, ал отандық ғылыми жұмыстардың саны шектеулі. Жоба нәтижелері ғылыми тұрғыдан да (өзекті материалдардың шектеулілігі жағдайында), сондай-ақ практикалық тұрғыдан да маңызды болады, атап айтқанда, отандық ғылыми нарративті қалыптастыруға және сыртқы саяси құрылымдар үшін нақты ұсынымдар әзірлеуге мүмкіндік береді.
Жарияланымдар тізімі (URL, DOI көрсетілген)	Kukeyeva F., Baizakova K. etc. Prospect for regional development of Central Asia: economic and political aspects // Asian Journal of Political Science. – P.1-20, БД Скопус Q2/процентиль 64. https://doi.org/10.1080/02185377.2025.2494778; 2 статьи в

	журналах, рекомендуемых КОКСНВО МНВО РК – Байзакова К., Усен М., Жанаштай Ф. Роль развивающихся стран в новом регионализме: сравнительный анализ моделей участия // Известия КазУМОМЯ. Серия: Международные отношения и регионоведение. - №3(61). – С. 318-331; Нурдаuletova С.М. (в соавторстве Нагышбеккызы А., Шабаль П. Двустороннее и многостороннее сотрудничество Казахстана со странами Юго-Восточной Азии: текущее состояние, тенденции развития и будущие направления // Известия КазУМОМЯ. Серия: Международные отношения и регионоведение. - №3(61). – С. 174-190. DOI: https://doi.org/10.48371/ISMO.2025.61.3.010; Халықаралық конференция материалдарының 2 мақалалар жинағы дайындалды және жарияланды: «ШОС в эпоху геополитической турбулентности». – Алматы, 2025. -184 с. «Западный вектор во внешней политике постсоветских государств». – Алматы: МИР, 2026. – 244 с. ISBN 978-601-7692-54-4
Патент туралы ақпарат	-